

Sygnatura akt II Ca 467/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jarosław Tyrpa (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Renata Stępińska SO Agnieszka Cholewa - Kuchta

Protokolant: sekr. sądowy Ewelina Karnasiewicz

po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2018 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa D. N.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie

z dnia 13 listopada 2017 r., sygnatura akt XII C 980/17/P

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie posiedzenia z dnia 13 listopada 2017 roku i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu dla Krakowa – Podgórze w Krakowie do ponownego rozpoznania.

SSO Renata Stępińska SSO Jarosław Tyrpa SSO Agnieszka Cholewa - Kuchta

Sygn. akt II Ca 467/18

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 21 czerwca 2018 roku

Powódka D. N. wniosła o zasądzenie na swoją rzecz od strony pozwanej (...) S.A. w W. kwoty 5.272,66 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 lutego 2016 roku do dnia zapłaty, tytułem uzupełniania odszkodowania w związku z uszkodzeniami pojazdu marki A. (...) z dnia 2 stycznia 2016 roku, a nadto o zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Strona pozwana (...) Spółka Akcyjna w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2018 roku Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie – wydanym na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 1481 k.p.c. - w punkcie 1 zasądził od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki D. N. kwotę 5 272, 66 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 marca 2017 roku do dnia zapłaty; w punkcie 2 oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w punkcie 3 zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 2 614, 82 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Za bezsporne Sąd pierwszej instancji uznał to, że powódka D. N. jest właścicielką pojazdu marki A (...) nr rej. (...) zarejestrowanego po raz pierwszy w dniu 3 stycznia 2012 roku. Powódka zawarła ze stroną pozwaną (...) S.A. w W. umowę ubezpieczenia m. in. AC - Polisa nr (...), na okres od dnia 7 października 2015 roku do dnia 6 października 2016 roku. Ubezpieczenie AC zostało dokonane w wariantcie serwisowym, z sumą ubezpieczenia 62.085 złotych. Zgodnie z § 7 ust. 1 Ogólnych Warunków Ubezpieczeń Komunikacyjnych (...) - ustalone uchwałą Zarządu (...) Spółki Akcyjnej nr (...) (dalej: OWU), Zakresem AC objęte są szkody polegające na uszkodzeniu, zniszczeniu lub utracie pojazdu, jego części lub wyposażenia, wskutek zajścia wypadku ubezpieczeniowego w okresie ubezpieczenia, z zastrzeżeniem § 12. W sprawie niespornym było, że w odniesieniu do szkód, jakim uległ pojazd powódki w dniu 2 stycznia 2016 roku, nie znajdują zastosowania wyłączenia odpowiedzialności określone w § 12 OWU. Zgodnie z § 17 ust. 2 OWU Koszty naprawy pojazdu ustalane są w oparciu o ceny usług i części zamiennych stosowanych w RP w dniu ustalenia odszkodowania. Stosownie do ust. 3 pkt 1 tego paragrafu, z zastrzeżeniem ust. 4, koszty naprawy pojazdu ustalane są na podstawie następujących cen części zamiennych zakwalifikowanych do wymiany w wariantcie serwisowym – cen części oryginalnych serwisowy. Przy czym zgodnie z ust. 4 Jeżeli w systemach Audatex, Eurotax lub DAT dostępne są części różnego rodzaju, o których mowa w ust. 3 pkt 2, lub części tego samego rodzaju, o których mowa w ust. 3 pkt 2, ale pochodzące od różnych producentów, wysokość odszkodowania (...) ustala uwzględniając części o najniższej cenie, przy czym w przypadku części oryginalnych serwisowych uwzględnia się cenę pomniejszoną według zasad określonych w ust. 3 pkt 2 lit. Zgodnie z tabelą objętą ust. 3 pkt 2 OWU ceny części oryginalnych serwisowych, pomniejsza się w zależności od okresu eksploatacji pojazdu, przy czym przy okresie eksploatacji powyżej 3 do 5 lat - o 45%. Zgodnie z § 17 ust. 5 OWU, z zastrzeżeniem ust. 6–8, wysokość odszkodowania ustala się z uwzględnieniem zasad określonych w ust. 2–4 i sposobu naprawy pojazdu w wybranym przez ubezpieczonego warsztacie wykonującym naprawę oraz w oparciu o zasady zawarte w systemie Audatex, Eurotax lub DAT, z zastosowaniem: 1) norm czasowych operacji naprawczych określonych przez producenta pojazdu; 2) stawki za roboczogodzinę ustalonej przez (...) w oparciu o średnie ceny usług stosowane przez warsztaty porównywalnej kategorii do warsztatu wykonującego naprawę, działające na terenie miejsca naprawy pojazdu; 3) cen części zamiennych ustalonych stosownie do ust. 3 i 4; 4) cen materiałów lakierniczych i normaliów zawartych w systemach Audatex, Eurotax lub DAT. (...) ustala odszkodowanie w sposób przewidziany w niniejszym ustępie pod warunkiem przedstawienia rachunków lub faktur VAT dotyczących robocizny, części zamiennych, materiałów lakierniczych i normaliów. Natomiast stosownie do § 17 ust. 7 OWU w razie nieprzedstawienia rachunków lub faktur VAT, o których mowa w ust. 5, (...) wypłaca bezsporną część odszkodowania ustaloną na podstawie wyceny (...) sporządzonej w oparciu o zasady zawarte w systemie Audatex, Eurotax lub DAT, z zastosowaniem: 1) norm czasowych operacji naprawczych określonych przez producenta pojazdu; 2) stawki za roboczogodzinę ustalonej przez (...) w oparciu o średnie ceny usług stosowane przez warsztaty działające na terenie miejsca zamieszkania ubezpieczonego lub osoby, o której mowa w § 3 pkt 29 lit. a; 3) cen części zamiennych zawartych w systemie Audatex, Eurotax lub DAT, ustalonych w wariantcie optymalnym; 4) cen materiałów lakierniczych i normaliów zawartych w systemach Audatex, Eurotax lub DAT. Dokonanie wyceny w sposób przewidziany w niniejszym ustępie nie pozbawia ubezpieczonego możliwości ustalenia wysokości odszkodowania na zasadach określonych w ust. 5, po przedłożeniu rachunków lub faktur VAT, o których mowa w ust. 5.

W dniu 2 stycznia 2016 roku pojazd powódki marki A (...) nr rej. (...) uległ kolizji drogowej. Strona pozwana w postępowaniu likwidacyjnym wypłaciła powódce 13.074,35 złotych brutto, tytułem odszkodowania.

Ponadto Sąd pierwszej instancji ustalił, że zgłaszając szkodę w ramach postępowania likwidacyjnego, powódka nie formułowała żadnych żądań co do kwoty należnego odszkodowania. Koszt naprawy pojazdu powódki wynosi 16.777 złotych brutto, przy stawce 120 złotych za roboczogodzinę, która stanowi średnią stawkę regionalną dla serwisów nieautoryzowanych.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że opinia biegłego W. A. stanowi rzetelną podstawę ustaleń faktycznych w sprawie. Wywód opinii jest logiczny i zrozumiały, a wnioski kategoryczne. Do zarzutów strony pozwanej biegły ustosunkował się w sposób należyty. Co do kwestii wysokości stawki za roboczogodzinę, to w ocenie Sądu adekwatna jest stawka 120 złotych, jaką biegły ustalił jako średnią stawkę na rynku lokalnym. Co do kwestii wartości części zamiennych, to zgodnie z wariantem serwisowym, jakim objęte było ubezpieczenie AC pojazdu powódki, podstawę ustalenia wartości stanowią ceny oryginalnych części serwisowych, zgodnie z § 17 ust. 2 pkt 1 OWU, a nie ceny części najtańszych. Zgodnie z definicją zawartą w § 3 pkt 7 OWU części oryginalne serwisowe to części zamienne produkowane zgodnie ze specyfikacjami i standardami produkcyjnymi ustalonymi przez producenta pojazdu danej marki, rekomendowane przez producenta tego pojazdu i dystrybuowane w autoryzowanych przez producenta pojazdu punktach sprzedaży. Biegły dokonał natomiast korekty cen części oryginalnych z uwzględnieniem współczynnika 45%, stosownie do tabeli zawartej w § 17 ust. 3 pkt 2 lit a) OWU. W ocenie Sądu wyliczenie dokonane przez biegłego jest właściwe i zgodne z umową ubezpieczenia AC łączącą strony, w szczególności z OWU.

Odwołując się do treści art. 805 § 1 pkt 2 k.c. Sąd pierwszej instancji uznał, że odszkodowanie w kwocie 18.347,00 złotych jest usprawiedliwione. Odszkodowanie ma prowadzić do naprawienia szkody w całości. Skoro strona pozwana w postępowaniu likwidacyjnym wypłaciła powódce kwotę odpowiadającą jedynie częściowemu odszkodowaniu (13.074,35 złotych), to powódce należy się zasądzenie kwoty, która uzupełni wypłaconą należność do poziomu odszkodowania całkowitego, przy uwzględnieniu jednak art. 321 § 1 k.p.c.

Należy wskazać, że stanowisko to nie jest sprzeczne z treścią umowy ubezpieczenia łączącą strony. Strona pozwana odwołuje się do treści § 17 ust. 7 OWU, wskazując że wysokość szkody w pojeździe powódki nie została udokumentowana fakturami. Należy jednak wskazać, że nie może to przecieżyć tamować wypłaty na rzecz powódki odszkodowania odpowiadającego wysokości rzeczywistej szkody w pojeździe. To, czy właściciel uszkodzonego pojazdu faktycznie dokona jego naprawy (co zostanie udokumentowane fakturami), czy też tego nie uczyni, nie może uzasadniać odmowy wypłacenia mu przez ubezpieczyciela należnego odszkodowania pieniężnego. § 17 ust. 7 OWU wskazuje, że w braku udokumentowania fakturami lub rachunkami naprawy pojazdu, (...) wypłaca niesporną część odszkodowania, na podstawie wyceny (...). Natomiast dokonanie tej wyceny nie pozbawia ubezpieczonego możliwości ustalenia odszkodowania na zasadach określonych w ust. 5, po przedłożeniu rachunków lub faktur. Ust. 5 znajduje zaś zastosowanie w razie przedłożenia rachunków lub faktur. Trzeba jednak stwierdzić, że powyższe zapisy OWU nie mogą być interpretowane jako uniemożliwiające wypłacenie ubezpieczonemu pełnego odszkodowania, jeżeli nie przedstawi on rachunków lub faktur. Gdyby bowiem przyjąć, że w razie nieprzedłożenia rachunków lub faktur ubezpieczony ma prawo jedynie do takiego ubezpieczenia, jakie ustali jednostronnie ubezpieczyciel (bezsborna część odszkodowania w rozumieniu § 17 ust. 7 OWU), to prowadziłoby to abuzywności tych postanowień OWU na gruncie art. 385³ pkt 9, 11 i 19 k.c. Taka wykładnia OWU oznaczałaby bowiem, że w przypadku gdy ubezpieczony zrezygnuje z naprawienia pojazdu (choć ma do tego prawo), to o wysokości należnego mu odszkodowania decyduje w sposób wiążący wyłącznie ubezpieczyciel. Należy natomiast przyjąć, że prawem ubezpieczonego jest weryfikacja na drodze sądowej prawidłowości dokonanej przez (...) wyceny. W niniejszej sprawie powódka udowodniła, że strona pozwana zaniżyła wycenę i wykazała zasadność powództwa co do dochodzonej kwoty głównej w całości.

O odsetkach Sąd wyrzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Pozwanej należą się odsetki za opóźnienie. Świadczenie strony pozwanej ma charakter bezterminowy w rozumieniu art. 455 k.c. Powódka nie wykazała, by na etapie przedsądowym wezwała stronę pozwaną do zapłaty należności ponad kwotę wypłaconą w postępowaniu likwidacyjnym. W postępowaniu likwidacyjnym, jak wynika z akt szkodowych, powódka nie formułowała żadnych żądań co do wysokości oczekiwanego odszkodowania. W związku z powyższym w zakresie kwoty dochodzonej pozwem

należy uznać, że powódka wezwała stronę pozwaną do spełnienia świadczenia dopiero w dacie doręczenia odpisu pozwu. Dopiero więc od dnia następnego, tj. 9 marca 2017 roku, strona pozwana pozostaje w opóźnieniu.

O kosztach procesu Sąd orzekł stosownie do art. 100 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Powódka uległa jedynie w nieznacznej części dochodzonego pozwem roszczenia, tj. w zakresie części roszczenia odsetkowego. W ocenie Sądu należy się zatem powódce zwrot poniesionych przez nią kosztów procesu w całości, a składają się na nie: opłata sądowa od pozwu (264 złotych), opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 złotych), taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika (1.800 złotych, zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie), wykorzystana część zaliczki na poczet kosztów biegłego (533,82 złotych).

W apelacji od powyższego wyroku strona pozwana (...) Spółka Akcyjna w W. wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, względnie o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów.

Zaskarżonemu wyrokowi strona pozwana zarzuciła:

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że postanowienia zawartej przez strony umowy upoważniały powódkę do żądania kosztów naprawy pojazdu ustalonych w oparciu o ceny części zamiennych nowych, serwisowych pomniejszone o wskaźnik 45 %, mimo, że zawarta umowa w przypadku nieprzedłożenia faktur upoważnia poszkodowanych do żądania takich kosztów wyłącznie w sytuacji, gdy są to ceny najniższe, o czym stanowi postanowienie zawarte w § 17 ust. 4 w zw. z p 17 ust. 3 pkt 2 uwu, zaś w niniejszej sprawie nie zostało wykazane, aby ceny części oryginalnych serwisowych pomniejszone o wskaźnik 45 % były niższe od cen części oryginalnych czy cen części porównywalnej jakości dostępnych w systemach Audatex, Eurotax czy DAT; przyjęcie, że koszt naprawy pojazdu wynosi 16 777 zł przy stawce 120 zł pomimo, że biegły nie wskazał w jaki sposób ustalił średnią stawkę na rynku, nie wskazał również przykładów zakładów stosujących taką stawkę, co nie pozwalało Sądowi na jej weryfikację, jak również przy założeniu cen części serwisowych pomniejszonych o wskaźnik 45 %, co nie było uprawnione w świetle postanowień zawartej umowy;

- naruszenie prawa materialnego w tym art. 6 w zw. z art. 232 i 227 k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że powódka wykazała wysokość należnego jej odszkodowania, mimo iż w niniejszej sprawie nie zostało wykazane, jaka jest wysokość kosztów naprawy w oparciu o najniższe ceny części zamiennych, a to wobec braku wniosku powódki o ustalenie przez biegłego kosztów naprawy, zgodnie z §17 ust. 4 owu, jak również oparcie swojego rozstrzygnięcia na opinii sporządzonej przez biegłego W. A., mimo iż dowód z uwagi na tezę dowodową jest w niniejszej sprawie nieprzydatny;

- naruszenie przepisów prawa procesowego, w tym art. 286 k.p.c. skutkujące nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. z powodu pozbawienia strony pozwanej możliwości obrony swoich praw, wynikającego z niedoręczenia stronie pozwanej przed wydaniem wyroku uzupełniającej opinii biegłego sądowego datowanej na 3 listopada 2017 roku i przez to uniemożliwienie stronie pozwanej nie tylko wniesienia zarzutów do tej opinii ale również przedstawienia swojego stanowiska pop przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu nieważności postępowania wymaga w pierwszej kolejności rozważenia zasadności tego zarzutu. Nieważności postępowania strona pozwana upatrywała w pozbawieniu jej możliwości obrony praw, co wynikało z wydania zaskarżonego wyroku na posiedzeniu niejawnym, bez możliwości ustosunkowania się przez nią do uzupełniającej opinii biegłego, która została jej doręczona wraz z zaskarżonym wyrokiem.

Jak wskazuje lektura akt sprawy Sąd pierwszej instancji wydał zaskarżony wyrok na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 148¹ k.p.c. Wcześniej (postanowieniem z dnia 8 maja 2017 roku k. 67) Sąd pierwszej instancji również na posiedzeniu niejawnym wydał postanowienie dowodowe, w tym dopuścił dowód z opinii biegłego na okoliczność wyliczenia kosztów naprawy pojazdu, która to kwestia była sporna pomiędzy stronami. Do złożonej przez biegłego opinii strona pozwana złożyła zarzuty (k. 92), wnosząc o to, aby biegły ustalił odszkodowanie zgodnie z o.w.u. W dniu 8 listopada 2017 roku (k. 98) biegły złożył pisemną opinię uzupełniającą, której odpis Sąd pierwszej instancji doręczył stronie pozwanej wraz z wydanym w dniu 13 listopada 2017 roku na posiedzeniu niejawnym wyrokiem.

2. Stosownie do treści art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. Przy analizie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania trzeba najpierw rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie zbadać, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, wreszcie ocenić, czy pomimo zaistnienia tych przesłanek strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych warunków można uznać, że strona została pozbawiona możliwości działania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2008 r., V CSK 488/07, niepubl.).

Ponadto wskazać należy, iż pozbawienie strony możliwości obrony należy oceniać przez pryzmat konkretnych okoliczności sprawy, a w każdym razie nie można go wiązać li tylko z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Pozbawienie możliwości obrony swych praw przez stronę polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem w danej instancji wyroku. Oznacza to, że chodzi tu tylko o takie wypadki, gdy strona rzeczywiście pozbawiona była możliwości obrony i wskutek tego nie działała w postępowaniu, a nie gdy mimo naruszenia przepisów procesowych strona podjęła czynności w procesie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974 r., II CR 155/74, OSP 1975 Nr 3, poz. 66; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, LEX nr 36068; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00, LEX nr 55517).

3. Zgodnie z art. 148¹ k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna - mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych - że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Przepis ten stanowi odpowiednik istniejącego już wcześniej w Kodeksie postępowania cywilnego art. 479¹⁹ k.p.c. Na gruncie tego ostatniego przepisu przyjmowano (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 132/11 niepublik.), że uznanie sądu co do możliwości wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym nie jest uznaniem swobodnym, lecz musi znajdować podstawę w całokształcie podniesionych przez strony okoliczności faktycznych i bezpodstawnych wnioskach dowodowych, które gdyby były uzasadnione wymagałyby przeprowadzenia rozprawy. Wskazywano przy tym, że jest to wyjątek od dominującej w procesie zasady, że sąd rozpoznaje sprawy jawnie, a wyrok zapada po przeprowadzeniu rozprawy i jej zamknięciu (art. 316 § 1).

Przepis ten wprowadza zatem ograniczenie jawności postępowania, a także stanowi osłabienie zasady kontryktoryjności. Odstępstwa te zostały uczynione na rzecz dążenia do szybkiego załatwiania spraw, w których nie ma potrzeby podejmowania czynności procesowych zbędnych lub jałowych. Jako wyjątek od obowiązującej zasady przepis ten należy interpretować ściśle.

4. Prawo do jawnego rozpoznania sprawy przez sąd jest jednym z praw zagwarantowanych w Konstytucji (art. 45 ust. 1 i 2). Przyjmuje się, że gwarancje konstytucyjne prawa do sądu obejmują - oprócz prawa dostępu do sądu (tj. prawa do uruchomienia postępowania przed sądem prawa do wyroku sądowego, czyli prawa uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd) - prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, a więc takie ukształtowanie środków proceduralnych, które umożliwią właściwe zrównoważenie pozycji procesowej każdej ze stron. Wyjaśniając sens tej gwarancji konstytucyjnej,

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że sprawiedliwa procedura sądowa powinna zapewniać stronom uprawnienia procesowe stosowne do przedmiotu prowadzonego postępowania. Zgodnie z wymogami rzetelnego procesu uczestnicy postępowania muszą mieć realną możliwość przedstawienia swoich racji, a sąd ma obowiązek je rozważyć (wyrok TK z 13 maja 2002 r., SK 32/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 31).

Prawo do sądu nie ma jednak bezwzględnego i absolutnego charakteru, stwarzającego uprawnionemu, w ramach każdej procedury i każdego typu postępowania, możliwość nieograniczonej ochrony swych praw na drodze sądowej (wyrok TK z 10 maja 2000 r., K. 21/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 109). Przyjmuje się przy tym, że do naruszenia gwarancji konstytucyjnych związanych z prawem do sądu dochodzi w przypadku, gdy ograniczenie uprawnień procesowych strony jest zbędne, z punktu widzenia zamierzonych przez ustawodawcę celów, takich jak zapewnienie większej efektywności postępowania i jego szybkości, a jednocześnie wypacza ono pozycję stron, uniemożliwia właściwe zrównoważenie ich pozycji procesowej, a tym samym łamie podstawowy postulat sprawiedliwości proceduralnej, czy wreszcie prowadzi do arbitralnego rozstrzygnięcia sprawy (por. wyrok TK z dnia 28 lipca 2004 r., P 2/04, OTK-A 2004/7/72, Dz.U.2004/175/1825).

5. Zasada jawności postępowania wynika również z art. 6 ust. 1 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 roku o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, której państwo polskie jest sygnatariuszem. Również w orzecznictwie Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu zasada ta nie jest postrzegana jako zasada absolutna.

W orzecznictwie Trybunału przyjmuje się, że transparentność wymiaru sprawiedliwości sprawia, że ustna, publiczna rozprawa przyczynia się do osiągnięcia celu art. 6 ust. 1, a mianowicie rzetelnego procesu, którego gwarancja jest jedną z podstawowych zasad każdego demokratycznego społeczeństwa w rozumieniu Konwencji. W postępowaniu dwuinstancyjnym, co do zasady, przynajmniej w jednej instancji taka rozprawa musi się odbyć, jeżeli nie zachodzą wyjątkowe okoliczności. Jeżeli chodzi o postępowanie cywilne, Trybunał stwierdzał, że charakter okoliczności, które mogą uzasadniać odstępianie od przeprowadzenia ustnej rozprawy, zasadniczo sprowadza się do charakteru kwestii, które właściwy sąd krajowy musi rozstrzygnąć, a nie częstotliwości występowania takich sytuacji. Nie oznacza to, że odmowa przeprowadzenia ustnej rozprawy może być uzasadniona jedynie w rzadkich przypadkach. Trybunał uznawał istnienie wyjątkowych okoliczności w sprawach, w których postępowanie dotyczyło wyłącznie kwestii prawnych lub wysoce technicznych. Wskazywał przy tym wprost, że rozprawa może również nie być konieczna wówczas, gdy nie pojawiają się kwestie faktyczne lub prawne, które nie mogą zostać odpowiednio rozstrzygnięte na podstawie akt sprawy lub pisemnych oświadczeń stron (por. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 9 czerwca 2016 roku, sprawa Nr 44164/14)

6. Mając na względzie brzmienie art. 148¹ k.p.c. oraz konieczność uwzględniania wskazanych powyżej gwarancji natury konstytucyjnej oraz wynikających z przyjętych przez państwo polskie zobowiązań międzynarodowych, mających pierwszeństwo przed polską ustawą, należy podzielić stanowisko strony pozwanej, iż rozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji sprawy na posiedzeniu niejawnym, bez możliwości zajęcia przez stronę pozwaną stanowiska w przedmiocie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego stanowiło pozbawienie możliwości obrony jej praw. Oznaczało to bowiem uniemożliwienie stronie przedstawienia w procesie swojego ostatecznego stanowiska, co do kwestii mającej zasadnicze znaczenie dla rozpoznania sprawy, jaką w okolicznościach niniejszej sprawy jest dowód z opinii biegłego, w oparciu o którego wnioski poczyniono istotne w sprawie ustalenia i podjęto rozstrzygnięcie.

Konieczność przeprowadzenia w sprawie dowodu z opinii biegłego już sama w sobie wskazuje, że w sprawie pojawiły się kwestie faktyczne, które nie mogą zostać rozstrzygnięte wyłącznie na podstawie dokumentów i pisemnych oświadczeń stron. Taka zaś sytuacja w świetle przedstawionego powyżej stanowiska Trybunału Praw Człowieka wymaga wyznaczenia rozprawy, a zaniechanie jej wyznaczenia prowadzi do naruszenia art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W okolicznościach niniejszej sprawy ma to szczególnie znaczenie skoro przed wydaniem wyroku strona pozwana nie miała możliwości zajęcia stanowiska co do dowodu będącego podstawą istotnych i spornych pomiędzy stronami ustaleń faktycznych, które rzutują bezpośrednio na podjęte w sprawie rozstrzygnięcie. Pozbawienie strony możliwości

wypowiedzenia się co do przeprowadzonego przez sąd dowodu oznacza takie naruszenie zasad postępowania, które musi być ocenione jako pozbawienie możliwości obrony jej praw prowadzące do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.). Pogląd o takiej wadze rozważanego uchybienia był wyrażany także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. wyrok z dnia 3 lipca 2007 r. I UK 40/07, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 236; wyrok z dnia 16 lipca 2008 r. I UK 3/08 niepublik. oraz z dnia 5 maja 2019 roku, I UK 336/09, niepublik.).

7. Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazał sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 397 pkt 5 k.p.c.